

انتقال کرونا از مسیر چشم

دکتر فاطمه حیدری؛ جراح و متخصص چشم، فوق تخصص آسیب‌شناسی چشم

تنفسی شدید و مرگ می‌شود. هنوز دانشمندان نمی‌دانند که آیا این ویروس از خفاش یا نوعی مورچه‌خوار پولک‌دار به نام Pangolin انتشار یافته است یا خیر.

گروهی از پژوهشگران به تغییر شکل ژنتیک ویروس در بدن گونه‌های حیوانی اشاره دارند. اما آنچه که از همه مهم‌تر است این است که آلودگی از بازاری در چین به نام Wet-market شروع شد که مرکز خرید و فروش حیوانات وحشی بود. البته ظاهراً اپیدمی‌های قبلی بیماری‌های ویروسی هم از همین بازارها به وجود آمده است و این مطلب به یک نکته‌ی مهم هم اشاره دارد که مقامات محلی و بین‌المللی در کنترل این بازارها ناتوان بوده‌اند.

چشم و کرونا

اصولاً در معاینات چشم فاصله‌ی بیمار و معاینه‌کننده بسیار نزدیک و در حد چند سانتی‌متر است. این در حالی است که پروتکل‌های بهداشتی در COVID-19، فاصله‌ی ۲ متر افراد از هم را مناسب می‌دانند.

یک معاینه‌ی کامل چشم‌پزشکی حداقل ۲۰ دقیقه زمان نیاز دارد. سنجش حدت بینایی، معاینه‌ی سگمان قدامی و خلفی چشم، سنجش فشار چشم و... زمان‌بر می‌باشند و در این زمان امکان انتقال ویروس بین پزشک و بیمار وجود دارد.

از سوی دیگر مطالعاتی منتشر شده است که اشک را یک فضای بالقوه برای انتقال ویروس می‌شناسند. البته این مطالعات دارای محدودیت‌هایی هم هستند ولی از همه‌ی اینها که بگذریم فاصله‌ی کم در معاینات چشمی و اقامت طولانی بیمار در مطب امکان احتمال انتقال COVID-19 را افزایش می‌دهد. در این خصوص شواهد زیر بر پایه مطالعات چاپ شده در منابع علمی معتبر ارائه می‌گردد:

(الف) مطالعات دیگری که بر روی ویروس‌های خانواده‌ی کرونا انجام شده نشان می‌دهد که آن‌ها توانسته‌اند از طریق اشک انتقال پیدا کنند.

(ب) در یک مطالعه روی ۳۰ بیمار مبتلا به COVID-19 و دارای پنومونی، از یک بیمار مبتلا به کوئزکتیویت، ژن‌های ویروس استخراج شد.

(ج) در مطالعه‌ی دیگری روی ۱۰۹۹ بیمار با عفونت COVID-19 در ۹ نفر از آن‌ها، احتقان ملتحمه‌ی چشم دیده شد.

دکتر فاطمه حیدری رئیس بخش چشم بیمارستان طالقان دانشگاه جندی شاپور اهواز می‌باشد. ایشان علاوه بر این که فوق تخصص چشم می‌باشند، اولین چشم‌پزشک کشور هستند که در قالب برنامه‌ی ملی پزشک پژوهشگر موفق به دریافت PhD ایمونولوژی نیز شده‌اند.

در این شماره از ایشان خواستیم تا درباره‌ی روش‌های انتقال کرونا خصوصاً از طریق چشم مطالبی را ارائه دهند. لازم به ذکر است که در فاصله‌ی دو ماه گذشته از دکتر حیدری و تیم پژوهشی ایشان ۷ مقاله‌ی علمی در باره‌ی COVID-19 در نشریات معتبر انگلیسی زبان نمایه شده در ISI، اسکوپوس و PubMed به چاپ رسیده است.

چین در آخرین روزهای سال ۲۰۱۹ یک عفونت تنفسی ناشناخته را گزارش داد. عفونتی که قبل از آن توسط یک چشم‌پزشک گزارش

داده شده بود. در مدت کم‌تر از سه ماه جهان با ویروسی نوپدید مواجه شد که تمام روابط اجتماعی و اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار داد. بیکاری افزایش یافت، مردم خانه‌نشین شدند و اقتصاد با رکودی عجیب مواجه شد.

در این عفونت تنفسی که بعدها به نام COVID-19 نام گرفت و مخزن اصلی آن ناشناخته باقی مانده است، ویروسی که شبیه SARS و MERS و از دسته‌ی کروناویروس‌هاست باعث علائم

(د) در مطالعه‌ای روی ۳۸ بیمار که به COVID-۱۹ مبتلا بودند در ۱۲ مورد از بیماران علائم چشمی از جمله علائم مرتبط به التهاب ملتحمه و اشک‌ریزش وجود داشت.

(ه) مدل‌های حیوانی عفونت با COVID-۱۹ نشان داده‌اند که این ویروس می‌تواند به بافت چشم آسیب وارد کند. این آسیب در شبکیه و عصب بینایی نیز دیده شده است و گاهی باعث یووئیت هم شده است.

(و) در یک گزارش از یک متخصص پزشکی که از ووهان چین برگشته بود التهاب ملتحمه قبل از علائم تنفسی در او رخ داد.

(ز) با این حال، در مطالعه‌ای که در سنگاپور انجام شد، ۶۴ نمونه‌ی اشکی از ۱۷ بیمار عفونی با COVID-۱۹ در فاصله‌ی روزهای ۳ تا ۲۰ از بروز علائم مورد مطالعه قرار گرفت. یک روش آزمایشگاهی برای سنجش مقادیر بسیار کم میکروارگانسیم‌ها و ویروس‌ها بیانگر این بود که اشک در هیچ کدام از نمونه‌ها عفونی نیست.

لازم به ذکر است که هم سلامتی کادر درمان و هم سلامتی مردم به یک اندازه در این شرایط سخت، اهمیت دارد. از آنجا که عفونت با این ویروس ممکن است در افراد بدون علامت بالینی هم گزارش شود، لذا لازم است تا راهنمای بالینی (گایدلاین) در تمام بخش‌های پزشکی از جمله در چشم‌پزشکی در مبارزه با این ویروس تهیه شود.

فقط برای یک لحظه تصور کنید که فرد سالمی برای یک معاینه‌ی ساده به یک کلینیک مراجعه می‌کند و در آنجا مبتلا می‌شود. چه کسی پاسخگوی ابتلای او به ویروس است؟

فرد دیگری برای یک عمل جراحی غیرضروری در بیمارستان بستری می‌شود و در آنجا و در اتاق عمل به این ویروس مبتلا می‌شود.

اگر هر کدام از دو مورد فوق فوت کنند چه کسی باید پاسخگو باشد؟

از سوی دیگر مطالعات نشان داده‌اند که اعضای دیگر از خانواده‌ی COVID-۱۹ هم شناسایی شده‌اند و دارای تفاوت‌های ژنتیکی مختصری با COVID-۱۹ هستند.

شکی نیست که تا زمان پیدا شدن دارو و واکسن همان توصیه‌های اولیه را باید جدی گرفت. سالمندان و افراد دارای بیماری زمینه‌ای باید بیشتر از بقیه مراقب باشند. دست‌ها مرتب شسته شود. ماسک یک ابزار ضروری در پیشگیری از عفونت است. از عمل‌های جراحی و معاینات غیراورژانسی باید اجتناب کرد. قطعاً آسیبی که این ویروس به اقتصاد درمان می‌زند خیلی بیشتر از سود موقتی است که یک پروسه‌ی درمانی غیرمفید و غیرضروری خواهد داشت!

قسمتی از این مقاله برگرفته از راهنمای بالینی مبارزه با کرونا در بخش چشم‌پزشکی است که در دو گروه متفاوت و برای مخاطبین مختلف به صورت دو مقاله‌ی جداگانه توسط خانم دکتر حیدری و گروه پژوهشی ایشان و با همکاری دانشکده‌ی بهداشت لندن و دانشگاه براون آمریکا نگاشته شد و به صورت دسترسی باز (Open access) در مجلات علمی معتبر به زبان انگلیسی موجود است.

عنوان مقاله: انتقال کرونا از مسیر چشم

موضوع: مقاله‌ی عمومی

نویسنده: دکتر فاطمه حیدری

مدت زمان مطالعه: ۱۰ دقیقه

